

EVALUAREA SITUAȚIEI ECONOMICE ÎN ÎNȚREPRINDERILE DE ALIMENTAȚIE PUBLICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

N. Luca

Universitatea Tehnică a Moldovei

INTRODUCERE

Potrivit conceptului de dezvoltare durabilă a societății, **alimentația publică** are o importanță strategică pentru dezvoltarea echilibrată și viabilă a sistemelor economice și sociale din orice țară.

În scopul identificării problemelor și a perspectivelor de dezvoltare a sectorului alimentației publice este important de a evalua situația economică a acestui sector al economiei naționale cu un rol social foarte important, care satisface necesitățile primordiale ale populației.

1. TENDINȚELE DE DEZVOLTARE A SECTORULUI HOTELURI ȘI RESTAURANTE

Conform clasificării statistice naționale (preluată din statistica europeană), activitatea întreprinderilor alimentației publice din Republica Moldova se raportează la tipul de activitate economică *Hoteluri și restaurante*. În opinia noastră, această clasificare [4] creează dificultăți în evidența statistică a sectorului de alimentație publică autohton, deoarece nu putem delimita exact

care este cota serviciilor de alimentație și a celor hoteliere.

În contextul celor expuse, am intenționat să estimăm ponderea sectorului alimentației publice autohtone în activitatea *Hoteluri și restaurante* și să apreciem obiectiv tendințele de dezvoltare ale acestuia. În primul rând, vom analiza aportul tipului de activitate economică *Hoteluri și restaurante* la formarea PIB-lui din Republica Moldova la capitelele conturilor de producție și celui de exploatare (tabelul 1., tabelul 2.).

Conform sistemului conturilor naționale, contul de producție constă din 3 elemente: producția brută, consumul intermediar și valoarea adăugată brută. Astfel, în perioada analizată toate cele trei componente au avut tendință de creștere. De exemplu, producția brută în prețuri de bază a crescut de 5,2 ori, iar valoarea adăugată brută – de 5,3 ori. Conform sistemului conturilor naționale, contul de exploatare constă din următoarele elemente: valoarea adăugată brută, remunerarea salariaților, alte impozite de producție, excedent brut de exploatare. Astfel, în perioada analizată toate componentele au avut tendință de creștere. De exemplu, valoarea adăugată brută a crescut de 3,7 ori, alte impozite de producție – de 6 ori, excedent brut de exploatare – de 3,1 ori.

Tabelul 1. Contul de producție pentru tipul de activitate economică *Hoteluri și restaurante* (prețuri curente), mii lei.

Anii	Producția brută în prețuri de bază	Consumul intermediar	Valoarea adăugată brută
2001	403639	236989	166650
2002	474071	281544	192527
2003	644496	383670	260826
2004	743433	433443	309990
2005	961819	563235	398584
2006	1118288	649390	468898
2007	1448226	836252	611974
2008	2090468	1204110	886358

Sursa: Anuarul Statistic al Republicii Moldova pe anul 2009.

Totodată, dacă analizăm ponderea conturilor de producție și exploatare pentru tipul de activitate economică *Hoteluri și restaurante* în totalul tipurilor de activități economice, atunci aceasta

constituie în mediu 1%. Acest lucru ne demonstrează faptul că aportul alimentației publice la PIB-ul Moldovei este încă modest, dar cu trenduri în creștere datorită dezvoltării în ansamblu

Tabelul 2. Contul de exploatare pentru tipul de activitate economică *Hoteluri și restaurante* (prețuri curente), mii. lei.

Anii	Valoarea adăugată brută	Remunerarea salariaților	Alte impozite de producție	Excedent brut de exploatare/venit mixt brut
2001	166650	87818	3298	75534
2002	192527	86992	1167	104368
2003	260826	132933	3454	124439
2004	309990	177109	5271	127610
2005	398584	211977	6825	179782
2006	468898	235105	18761	215032
2007	611974	356472	19515	235987

Sursa: Anuarul Statistic al Republicii Moldova pe anul 2009.

a sectorului de servicii. Spre comparație - ponderea sectorului prestării serviciilor de alimentație publică în PIB-ul țărilor UE constituie în mediu 15% [2].

2. EVALUAREA VOLUMULUI DE SERVICII ȘI A INVESTIȚIILOR ÎN ALIMENTAȚIA PUBLICĂ

Evaluarea volumului de servicii de alimentație publică în Republica Moldova ne indică o dinamică ascendentă (fig. 1).

Fig. 1. Dinamica volumului de servicii de alimentație publică în Republica Moldova, mln lei.

Este de menționat că în ultimii 5 ani ponderea serviciilor de alimentație publică în totalul servicii prestate în Republica Moldova a variat de la 8 la 10% și această cotă are tendințe de creștere. Astfel, în perioada anilor 2004-2008 volumul de servicii de alimentație publică în Republica Moldova a crescut de 2,5 ori, majorându-se anual în mediu cu 20-30%. Oferta serviciilor de alimentație publică se află într-o continuă evoluție, punând la dispoziția consumatorilor o gamă variată de producție culinară. La rândul său, și indicii prețurilor de consum în sectorul întreprinderilor de alimentație publică are anual tendințe de creștere (fig.2).

Deci, volumul serviciilor de alimentație publică crește nu numai datorită volumelor de producție, ci și a prețurilor.

În sectorul întreprinderilor de alimentație publică, în perioada analizată, prețurile cresc în mediu cu 20% anual. În opinia noastră, majorarea

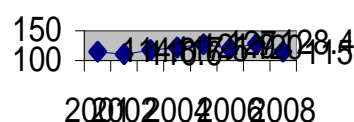

Fig. 2. Evoluția indicelui prețurilor de consum în sectorul întreprinderilor de alimentație publică (% față de anul precedent).

prețurilor se datorează creșterii permanente a prețurilor la produsele alimentare, resursele energetice, cheltuielilor pentru salarizare etc. De asemenea, în mod deosebit menționăm creșterea nivelului culturii de consum al populației, cererea la serviciile prestate de alimentația publică, precum și încrederea oamenilor în aceste servicii. Este o tendință normală ce se manifestă în mai multe țări ale lumii unde populația se orientează tot mai mult spre alimentația publică și prepară tot mai puțin bucate la domiciliu.

Trebuie de evidențiat faptul că activitatea economică *Hoteluri și restaurante*, în special sectorul alimentației publice, se caracterizează prin implicarea majoră a forței de muncă și manoperă înaltă (tabelul 3).

Desigur, ca și multe alte ramuri ale economiei naționale, *sectorul alimentației publice se confruntă cu un deficit de personal calificat și fluctuația înaltă a acestuia*. Motivele de bază, după părerea noastră, sunt: motivarea joasă a angajaților, condițiile de muncă și igienă neadecvate în mai multe întreprinderi de alimentație publică, nerespectarea legislației muncii, competențe insuficiente ale managerilor etc.

Tabelul 3. Dinamica numărului de salariați și salariului mediu lunar pentru tipul de activitate economică *Hoteluri și restaurante*.

Indicatorul	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Numărul de salariați, mii persoane	6,0	6,3	6,6	6,9	7,2	8,2	8,6	9,3
Ponderea în numărul total de salariați pe economia națională, %	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1	1,3	1,3	1,5
Ponderea femeilor față de numărul total de salariați din activitatea <i>Hoteluri și restaurante</i> , %	77,1	77,3	76,6	76,4	75,6	74,2	75,1	73,0
Salariul nominal mediu lunar al unui salariat, lei	484,7	571,3	827,4	975,0	1150,5	1384,6	1759,5	2111,9
Salariul nominal mediu lunar al unui salariat, dolari SUA	37,7	42,1	59,3	79,1	91,3	105,4	145,0	203,3
Raportul dintre salariul nominal mediu lunar al unui salariat și salariul mediu lunar pe economie în ansamblu, %	89,1	82,6	92,9	88,4	87,2	81,6	85,2	83,5

Sursa: Anuarul Statistic al Republicii Moldova pe anul 2009.

În urma analizei tabelului de mai sus, conchidem următoarele:

- Pe parcursul perioadei analizate se atestă o creștere a numărului de angajați cu cca 50%. Acest fenomen ne sugerează că își lansează activitatea tot mai multe întreprinderi de alimentație publică.

- Totodată, ponderea numărului angajaților în sectorul analizat în numărul total de angajați este încă relativ mic și constituie în mediu 1%, cu tendințe de creștere datorate dezvoltării sferei serviciilor.

- Datorită specificului activităților din alimentația publică, cea mai mare pondere dintre angajați (peste 70%) o dețin femeile.

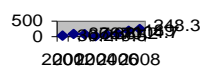
- Trebuie de menționat că, în pofida profitabilității destul de înaltă a serviciilor de alimentație publică, salariile din acest sector sînt joase chiar comparativ cu media pe economia națională. Raportul dintre salariul mediu lunar al unui salariat din sectorul *Hotele și restaurante* și salariul mediu lunar pe economie este în mediu de 80-85%.

- Tradițional, nivelul mediu de salarizare în restaurantele din Moldova se conturează în jurul echivalentului a 100 dolari SUA pentru personalul de deservire, între 150 și 300 dolari SUA – pentru bucătari.

La capitolul salarizării angajaților din sectorul alimentației publice menționăm că este larg răspândit fenomenul achitării salariilor „în plic”. De aceea salariile medii, calculate de Biroul Național de Statistică, nu reflectă pe deplin realitatea.

Investițiile în capitalul fix sînt baza dezvoltării oricărei ramuri din economia națională. În orice sector al economiei naționale pentru impulsivitatea activității economice, redresarea situației și crearea unor noi locuri de muncă sînt necesare investițiile. În acest sens, nu este o excepție și sectorul alimentației publice, care fără investiții nu poate avea o dezvoltare durabilă și, respectiv, nu poate satisface cerințele în creștere ale consumatorilor.

În general, dinamica volumului de investiții în capital fix pentru sectorul *Hoteluri și restaurante* este în creștere (fig. 3).

Fig 3. Dinamica volumului de investiții în capitalul fix mln. lei.

În perioada anilor 2001-2008 investițiile în sectorul analizat au crescut de 8,2 ori. Anual se înregistrează creșterea investițiilor de 30-50%. Evoluția pozitivă a investițiilor în sectorul alimentației publice și cel hotelier ne vorbește despre faptul că agenții economici investesc în sector și sînt cointeresați în dezvoltarea acestuia.

Analizând ponderea investițiilor din domeniul de activitate economică *Hoteluri și restaurante* în volumul total de investiții din economia națională, observăm că această cotă este una foarte mică și constituie cca 1%.

3. EVOLUȚIA SITUAȚIEI FINANCIARE

Analiza situației financiare în sectorul *Hoteluri și restaurante* ne permite să tragem concluzii despre profitabilitatea și solvabilitatea întreprinderilor din sector (tabelul 4) [1].

Tabelul 4. Dinamica indicatorilor situației financiare pentru tipul de activitate economică *Hoteluri și restaurante*.

Indicatorul	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rentabilitatea vânzărilor, %	37,4	41,2	39,2	42,5	47,4	44,4	43,7
Rentabilitatea vânzărilor medie pe tipuri de activități, %	15,5	15,9	15,5	16,0	16,2	16,8	17,9
Rentabilitatea economică, %	0,6	-0,7	0,9	4,3	21,6	14,0	6,4
Rentabilitatea economică medie pe tipuri de activități, %	0,3	3,6	4,1	5,9	5,8	10,4	11,2
Rata lichidității absolute	0,07	0,09	0,14	0,08	0,11	0,15	0,14
Rata lichidității absolute, medie pe tipuri de activități	0,06	0,07	0,08	0,11	0,12	0,13	0,13
Rata lichidității generale	0,69	0,63	0,75	0,69	0,86	0,70	0,76
Rata lichidității generale medie pe tipuri de activități	0,93	0,93	0,94	1,04	1,09	1,18	1,26

Sursa: Anuarul Statistic al Republicii Moldova pe anul 2009.

Evaluarea situației financiare din sectorul vizat ne sugerează că, în pofida atractivității destul de mari a sectorului, în acesta mai persistă probleme legate de următoarele aspecte:

- Rentabilitatea economică este mai joasă și, în general, poate fi comparată cu media pe economia națională. Acest lucru poate fi explicat prin aceea că întreprinderile de alimentație publică și hotelurile mai au probleme cu gestionarea activelor sale.

- Rentabilitatea vânzărilor în sector este înaltă, constituie în mediu 40-45% și depășește de 2,5 ori media rentabilității vânzărilor pe economia națională. Deci, profitabilitatea sectorului de alimentație publică este destul de înaltă, ceea ce și explică atractivitatea acestui sector.

- În ce privește ratele lichidității absolute și generale, acestea sînt mai mici decât ratele optime (0,25 și 1,00, respectiv). Deci, în sectorul analizat se conturează unele probleme legate de solvabilitatea acestuia și insuficiența mijloacelor circulante.

Realizarea unei analize mai profunde a activității economice a unităților de alimentație publică pe raioane și municipii ale republicii pretinde o evidență statistică detaliată în cadrul acestui sector. Majoritatea întreprinderilor alimentației publice se află în mun. Chișinău, de aceea se impune analiza activității economice a indicatorilor generali pe țară [5].

Bibliografie

1. **Creacă C.** *Rentabilitatea întreprinderilor mici și mijlocii.* București, Editura „Economică”, 2000.
2. **Pârtachi I.** *Armonizarea statisticii republicii Moldova în contextul cerințelor Uniunii Europene.* Institutul de politici publice. Chișinău, 2003.
3. *Anuarul Statistic al Republicii Moldova pe anul 2009.*
4. *Clasificatorul activităților din economia Moldovei, CAEM. Ediție oficială, 2005.*
5. <http://www.businessportal.md/>

Recomandat spre publicare: 27.06.2010.